

Agnieszka Jasińska

ORCID 0000-0002-4848-1945

Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków

Zapózyczenia z języków romańskich i ich obecność w materiałach do nauki języka polskiego jako obcego

Słowa kluczowe: zapożyczenia, galicyzmy, italianizmy, język polski jako obcy, glottodydaktyka

Keywords: borrowings, French borrowings, Italian borrowings, Polish as a foreign language, glottodidactics

Języki romańskie odgrywały przez wieki znaczącą rolę w budowaniu zasobów leksykalnych języka polskiego. Wpływy francuskie trwały niemal nieprzerwanie od XVI wieku (panowanie Henryka Walezego), ale główny wzrost znaczenia języka francuskiego i – w konsekwencji – wzrost liczby galicyzmów w języku, przypada na wiek XVII. Francja jest wówczas najważniejszym w Europie centrum kultury, a w Polsce król Władysław IV poślubia Ludwikę Marię Gonzagę. Następną falą zainteresowania językiem francuskim miała miejsce w wieku XVIII. Galicyzmy z tego okresu dotyczą przede wszystkim życia dworskiego, zabaw, strojów i urzędowania mieszkanca. Są to słowa takie jak: *bagaż, bal, bransoletka, bukiet, frak, fryzjer, pawilon, perfumy*. Kolejne nasilenie znaczenia języka francuskiego przypada na pierwszą połowę XIX wieku i związane było z wojnami napoleońskimi i Wielką Emigracją. Z tego okresu pochodzą słowa takie jak: *bandaż, biuletyn, depesza, ekran, kabaret, pasmanteria, pomada, szofer, werwa, żandarm*. Językowa moda francuska utrzymała się do II wojny światowej. Po wojnie rola francuszczyzny znacznie zmalała, zapożyczyliśmy jednak sporo słów, które zaistniały we współczesnym życiu codziennym. Należą do nich np.: *bagietka, butik, paragon, szmizjerka*.

Język włoski miał mniejszy udział w budowaniu zasobów leksykalnych polszczyzny dawnej i współczesnej, niemniej trudno nie zauważyć jego wpływu na kuchnię (*brokuł, kalafior, sałata*), wojskowość i życie gospodarcze (*bank, batalistyka, forteca, szpada*). Znaczący udział italianizmów rejestruje muzyka, większość terminów w tej dziedzinie pochodzi z języka włoskiego. Są to głównie cytaty takie jak: *adagio, andante, allegro, da capo al fine*, a także pożyczki właściwe: *akompaniować, baryton, fortepian, kontrabas, koncert*. Okres największego wpływu języka włoskiego na polszczyznę to renesans i barok. Od

XVIII wieku wpływy włoskie maleją, po II wojnie światowej język polski zapożyczył z włoskiego jedynie 40 słów takich jak: *biennale, espresso, loggia, pizza*. Sytuacja ta uległa zmianie w ostatnich latach, zwłaszcza w dziedzinie kulinariów. Popularność kuchni włoskiej nie ominęła również Polski, stąd obecność w naszym języku takich wyrazów, jak: *spaghetti, penne, lasagne*, a także nazw różnych typów włoskiej kawy: *latte, cappuccino, espresso*. Na uwagę zasługuje duża frekwencja nielicznych italianizmów w mass mediach. Chodzi tu o słowa takie jak: *awaria, bankructwo, finał, gazeta, impreza, kredyt*.

Jaki jest stan ilościowy galicyzmów i italianizmów w polszczyźnie? W *Uniwersalnym słowniku języka polskiego PWN* pod redakcją Stanisława Dubisza (USJP 2003) jest ich odpowiednio: 3827 i 466. Pierwsza grupa jest według autora tej statystyki Józefa Porayskiego-Pomsty (Porayski-Pomsta 2006: 62) najliczniej reprezentowaną grupą spośród zapożyczeń ze wszystkich języków. Autor opracowań poświęconych zapożyczeniom (Porayski-Pomsta 2007: 55–65) zwraca uwagę na fakt, że większość z nich reprezentuje słownictwo ogólne i specjalistyczne. Zdecydowana większość zapożyczeń ma postać przystosowaną do języka polskiego, a więc są to zapożyczenia właściwe. Wśród zapożyczeń z języka francuskiego ważne miejsce zajmują formanty słowotwórcze takie jak: *des-, ekstra-, kilo-, kontr-*.

Osoby uczące się języka polskiego jako obcego mają do swojej dyspozycji dwie ważne pozycje przeznaczone specjalnie dla nich. Są to *Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej* Haliny Zgółkowej (Zgółkowa 2008) i *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego* Zofii Kurzowej (Kurzowa 2005).

Obydwa słowniki mają ok. 5000–6000 słów najczęściej używanych w polszczyźnie drugiej połowy XX wieku i obydwie zawierają liczne zapożyczenia. *Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki* podaje dodatkowo źródło pożyczki, co znacznie ułatwia przygotowanie statystyk. W opracowaniu tym na 6000 słów 158 to galicyzmy, a 44 to italianizmy, co stanowi około 3% liczby słów z całego słownika. W *Ilustrowanym słowniku podstawowym języka polskiego* (5000 słów) odnotowano 148 galicyzmów i 24 italianizmy, co stanowi 3,4% całości zasobów.

W porównaniu z *Uniwersalnym słownikiem języka polskiego* wydaje się, że liczba zapożyczeń z *Podstawowego słownika języka polskiego* i *Ilustrowanego słownika podstawowego języka polskiego*, które proponuje się obcokrajowcom, jest niewielka. Wynika to być może z dwóch powodów:

- słowniki podstawowe dla obcokrajowców zawierają słownictwo ogólne, brak w nich wyrażen specjalistycznych, bardzo licznych w słownikach adresowanych dla rodzimych użytkowników języka,
- omawiane powyżej podstawowe słowniki nie proponują zapożyczeń niesymilowanych typu *vis-à-vis, attaché, à propos* etc. ...

Słowniki podstawowe zawierają głównie inwentarz zapożyczeń tzw. właściwych, a więc tych, których forma i znaczenie zostały przejęte z języka francuskiego i włoskiego. Mówiąc o przejęciu formy, mamy na myśli importację z uwzględnieniem substytucji fonetycznej (ze względu na brak w polszczyźnie

odpowiednich fonemów), jak i użycia pobocznych morfemów zgodnych z zasadami polskiej fleksji. Przykładem takiej importacji jest wyraz *république*, w którym dokonano korekty fonetycznej nieistniejącego w języku polskim fonemu [ü], a ze względu na przysposobioną końcówkę fleksyjną *-a* wyraz ten ma rodzaj żeński.

W obydwu słownikach uwzględniono zarówno zapożyczenia dawne, wciąż istniejące i żywe w polszczyźnie takie jak: *amant, apartament, atak, bagaż, bilet, fryzjer, krawat, pawilon, perfumy, romans, wizyta* oraz z włoskiego: *bank, brokuł, cera, impreza, sałata, parapet*. Nie brak też zapożyczeń nowszych z obydwu języków, takich jak: *atut, bandaż, biuletyn, bluza, dekolt, ekran, finanse, fotel, kostium, krem, pejzaż, premier, reżyser* i *alarm, autostrada, kołdra, koperta, pizza*.

Na uwagę zasługuje fakt, że autorki obydwu słowników uwzględniają w opisie zapożyczonych leksemów najnowsze zmiany znaczeń związane z nową kulturową rolą ich desygnatów. I tak np. *salon* (wł. *salotto*, fr. *salon*), to nie tylko 'reprezentacyjny pokój, zwykle największy w mieszkaniu lub domu, przeznaczony do przyjmowania gości odpoczynku, rodzinnego', ale też 'elegancki sklep lub zakład rzemieślniczy' (Zgółkowa 2008: 515). Należy podkreślić, że autorka, podając przykład *autoryzowany salon Opla* (Zgółkowa 2008: 515), uwzględniła najnowsze użycie słowa *salon* w odniesieniu do miejsc, gdzie kupujemy samochody.

Francuska osiemnastowieczna pożyczka *pawilon* to nie tylko 'część pałacu wyróżniająca się odrębnym dachem', ale dzisiaj to przede wszystkim 'pawilon handlowy, wystawowy, meblowy'.

Poza słownikami dla obcokrajowców, źródłem wiedzy o podstawowych zapożyczeniach są podręczniki do języka polskiego jako obcego. Podobnie jak w publikacjach Zgółkowej i Kurzowej, podręczniki do nauki języka polskiego jako obcego zawierają jedynie zapożyczenia właściwe, ewentualnie neosemantyzmy, nie wprowadza się do nich żadnych zapożyczeń niezasymilowanych typu *à propos, vis-à-vis, en face*. Wszystkie analizowane podręczniki zawierają zapożyczenia zarówno stare, jak i nowe, charakterystyczną ich cechą jest wysoka frekwencja i powszechność w polszczyźnie ogólnej. Dominują jednak zapożyczenia, które na dobre zadomowiły się w języku polskim, a dotyczą takich dziedzin życia jak kuchnia, moda, umeblowanie mieszkania, edukacja i praca. Są to dziedziny życia wskazywane jako potencjalnie najbardziej interesujące w katalogu tematycznym do nauki języka polskiego jako obcego (Martyniuk 2004: 55–75). Ich liczba nie pozwala na zaznaczenie ich wyjątkowej roli w budowaniu kompetencji językowej, komunikacyjnej czy kulturowej w procesie nauczania języka polskiego jako obcego, trudno jednak nie zauważyć ich obecności, szczególnie w tych dziedzinach życia, o których mowa była wcześniej. *Europejski system opisu kształcenia językowego* (ESOKJ 2003: 95–96) podkreśla rolę wiedzy socjokulturowej w nauczaniu języka obcego, opisując przede wszystkim atrybuty wyróżniające dane społeczeństwo i jego kulturę „pisaną przez małe k” (Garncarek 2006: 96): potrawy, napoje, godziny posiłków, maniery przy stole, czas pracy i sposób jej organizacji, czas wolny, warunki mieszkaniowe, grupy zawodowe, instytucje, tradycja i przemiany społeczne.

Najczęstsze zapożyczenia romańskie występujące w podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego to:

- a) te, które związane są z mieszkaniem:
adres, apartament, balkon, biurko, hotel, garaż, gabinet, kanapa, remont, sofa, taboret, toaleta,
- b) związane z kulinariami:
beszamel, butelka, cappuccino, czekolada, deser, bufet, koniak, kapusta, kompot, krem, majonez, margaryna, pikantny, restauracja, szampan, pizza, pomidor, sałata, sos, spaghetti, winegret,
- c) związane z modą i ubiorem:
beret, beż, bluzka, bluza, blondyn, bordo, brunet, buty, detal, drogeria, elegancki, krawat, makijaż, szmizjerka, szyk, żakiet,
- d) związane z edukacją i pracą:
artysta, branża, certyfikat, dentysta, finanse, fryzjer, inżynier, kariera, konserwatorium, kreatywny, motywacja, pensja, prestiż, ryzyko, szef, szansa, wizytówka,
- e) związane z czasem wolnym i turystyką:
bilet, bagaż, galeria, impreza, interesować się, hotel, kolekcjonować, pasażer, pensjonat, peron, recepcjonista, spektakl, turysta, walizka, wiza,
- f) związane z funkcjonowaniem w grupie społecznej i dobrymi manierami:
dama, dystans, maniery, savoir-vivre (jedno z nielicznych zapożyczeń niezasymlowanych obecne w podręcznikach),
- g) związane z aktywnym uczestnictwem w przemianach politycznych i ustrojowych:
demokracja, reforma, rewolucja, prasa.

Poniżej zaprezentowano zapożyczenia romańskie w pomocach i podręcznikach do języka polskiego jako obcego na poziomie A1, a więc z podstawowym zakresem słownictwa używanym podczas pierwszych 120 godzin nauki. Na poziomie A1 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

osoba posługująca się językiem [...] rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np.: miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy (ESOKJ 2003: 33).

Jeśli chodzi o zakres stosowanego słownictwa na tym poziomie, to uczący się „dysponuje podstawowym zasobem słownictwa, złożonym z pojedynczych słów lub wyrażeń związanych z konkretnymi sytuacjami”. Rozumienie tekstu na poziomie A1 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego ogranicza się do bardzo krótkich, prostych tekstów, czasem pojedynczych wyrażeń. Uczący się wychwytuje w tekście znane mu nazwy, słowa oraz podstawowe wyrażenia, a w razie potrzeby czyta wybrane fragmenty tekstu ponownie (ESOKJ 2003: 70).

Powody decyzji o ograniczeniu analizy zapożyczeń występujących w podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego do poziomu A1 są dwa:

- poziom A1 ma jasno zarysowany, precyzyjny program (Martyniuk 2004: 31–67); sytuacje komunikacyjne i zakres słownictwa proponowane dla poziomu A1 są stosowane przez wszystkich nauczycieli we wszystkich podręcznikach na kursach dla początkujących;
- zapożyczenia w słownictwie używanym w materiałach do nauczania języka polskiego jako obcego dla cudzoziemców pełnią szczególnie ważną, motywującą rolę w rozwijaniu kompetencji lingwistycznej i komunikacyjnej dla uczących się, przybliżają język polski, który na początku nauki wydaje się trudny i egzotyczny.

Opis poziomu A1 w nauczaniu języka polskiego obcokrajowców zawarty jest w publikacji *A1 – Elementarny poziom zaawansowania w języku polskim jako obcym*, opracowanej przez Waldemara Martyniuka (Martyniuk 2004). Zawiera trzy katalogi: intencjonalno-pojęciowy, tematyczny i gramatyczno-syntaktyczny. Jest próbą usystematyzowania kategorii sugerowanych do nauczania w trakcie trwania kursu językowego. Dzięki temu nauczyciele i uczniowie otrzymują listę niezbędnych zagadnień funkcjonalnych, gramatycznych oraz tematycznych umożliwiających ułożenie programu kursu i opracowania podręczników do nauki na tym poziomie. Oprócz wyżej wymienionych katalogów autor przedstawił listę słownictwa dla poziomu elementarnego.

Galicyzmy zaprezentowane na liście słownictwa to 100 słów (kompletna lista zawiera 918 słów, a więc słowa pochodzenia francuskiego stanowią prawie 11% całego proponowanego słownictwa, co przy 20% wszystkich słów pochodzenia obcego stanowi znaczącą liczbę).

Są to, jak wcześniej wspomniano, słowa związane z takimi dziedzinami życia, jak: jedzenie i picie, mieszkanie, podróże, praca, środki masowego przekazu, aktualne informacje, instytucje użyteczności publicznej. Większość z tych galicyzmów to internacjonalizmy, co, jak wcześniej podkreślono, stanowi przyjazny dla uczących się materiał ułatwiający przyswajanie języka. Podobnie jak w słownikach do nauki języka polskiego dla obcokrajowców, nie ma tam zapożyczeń niezasymilowanych, wszystkie pożyczki mają polską pisownię i fleksję. Z semantycznego punktu widzenia słowa te występują w znaczeniu podstawowym, nie ma na liście propozycji neosemantyzmów o rozszerzonym lub przeniesionym znaczeniu, nie występują metafory leksykalne.

Zapożyczenia z języka włoskiego stanowią tylko 0,76% wszystkich zaprezentowanych na liście słów (Martyniuk 2004: 31–67), czyli jest ich zaledwie 7, jednak, jak wcześniej zostało podkreślone, ich frekwencja w języku polskim jest na tyle wysoka, że trudno jest je zbagatelizować.

Pierwszy komunikacyjny podręcznik do nauki polskiego jako obcego *Cześć, jak się masz* autorstwa Władysława Miodunki (Miodunka 2005) zawiera 13 jednostek lekcyjnych zbudowanych według tego samego schematu. Oprócz prezentacji każda lekcja składa się z części komunikacyjnej i gramatycznej. Każda lekcja ma też słowniczek i podsumowanie słownikowe nazwane przez autora *Warto zapamiętać te słowa*. Słownictwo użyte w dialogach i ćwiczeniach dotyczy

podstawowych dziedzin życia, jest ono odzwierciedleniem propozycji katalogu tematycznego dla poziomu A1 (Martyniuk 2004). Ma ono być pomocne przy budowaniu kompetencji lingwistycznej i komunikacyjnej. Słowa pochodzenia obcego w podręczniku *Cześć, jak się masz* współodpowiadają za budowanie kompetencji lingwistycznej, pojawiają się również w ćwiczeniach komunikacyjnych. W podręczniku słowa pochodzenia francuskiego dotyczą głównie kuchni (*bulion, butelka, frytka, konserwa, restauracja*), podróży, czasu wolnego (*dyskoteka, interesować się*), opisu osób (*interesujący, inteligentny*).

Drugi z podręczników, *Po polsku 1* z serii *Hurra!!!* autorstwa Małgorzaty Małolepszej i Anety Szymkiewicz (Małolepsza, Szymkiewicz 2010) jest zbudowany z 20 jednostek lekcyjnych, w których autorki zadbały o równomierne rozwijanie kompetencji lingwistycznej i komunikacyjnej, przy czym podział na części związane z rozwijaniem obydwu kompetencji jest bardziej swobodny niż w pierwszej z omawianych publikacji.

Wszystkie słowa pochodzenia obcego, a w szczególności galicyzmy i italianizmy, które zostały użyte w opisywanym podręczniku, dotyczą dziedzin wyszczególnionych w katalogu intencjonalno-pojęciowym i tematycznym dla poziomu A1. Mamy więc szereg słów związanych z jedzeniem i pićm (*deser, sałatka, pomidor, sos*), modą i strojem (*bluzka, elegancki, garnitur, fryzjer, żakiet*), zakupami (*galeria, promocja, rabat*), pracą (*biuro, finanse, kariera, szef, wizytówka*), czasem wolnym (*basen, dyskoteka, interesować się*), podróżami (*bilet, hotel, paszport, pensjonat, plaża*), mieszkaniem (*apartament, balkon, fotel, salon, sufit*), zdrowiem (*dentysta, grypa, higiena, migrena*), a nawet życiem politycznym, gospodarczym i społecznym (*bank, bankrutować, budżet, korupcja, modernizacja, promocja*). Autorki wykorzystują internacjonalizmy nie tylko w ćwiczeniach słownikowych czy sprawnościowych (związanych z rozumieniem tekstu czy rozumieniem ze słuchu), ale świadomie wprowadzają słownictwo obcego pochodzenia w zadaniach „oswajających” z polszczyzną, a więc w prezentacji w lekcji 0 (*artysta, dentysta, grupa*) oraz w ćwiczeniach dotyczących wymowy (*interesować się, kreować, kontrolować*). Czasowniki pochodzenia obcego (w tym oczywiście pochodzenia francuskiego) z przyrostkiem *-ować* są również przedmiotem zadania utrwalającego regułę tworzenia form osobowych w czasie teraźniejszym.

Trzecią pozycją dla początkujących jest podręcznik *Miło mi panią poznać* autorstwa Aleksandry Ahtelik i Barbary Serafin (Ahtelik, Serafin 2013). Książka składa się z czterech części: sytuacji komunikacyjnych z ćwiczeniami, tabelk gramatycznych, tłumaczeń dialogów i klucza. Tu, podobnie jak w podręczniku Miodunki, mała liczebność zapożyczeń wynika z niewykorzystania wszystkich zagadnień z katalogów dla poziomu A1. Autorki nie miały prawdopodobnie zamiaru tworzyć podręcznika, który byłby przeznaczony na cały kurs na poziomie A1. We wstępie zaznaczają, że jest to książka dla osób, które pragną opanować język polski w stopniu umożliwiającym zrozumienie i tworzenie prostych komunikatów słownych i pisemnych oraz poznać podstawy systemu gramatycznego. Mimo że udział galicyzmów i italianizmów jest niezbyt liczny,

a propozycje tematów dość ograniczone w stosunku do tego, co znajduje się w katalogu tematycznym dla poziomu A1, to jednak interesujących nas zapożyczeń jest całkiem sporo. Dotyczą one wspomnianych wyżej dziedzin życia.

Wszystkie trzy podręczniki mają kilka cech wspólnych związanych z użyciem w nich zapożyczeń:

- podobnie jak słowniki dla obcokrajowców i lista słownictwa w A1 – *Elementarny poziom zaawansowania w języku polskim jako obcym* (Martyniuk 2004), opisane powyżej podręczniki zawierają słownictwo zasymlowane; brak jest cytatów;
- wszystkie podręczniki proponują użycie słów pochodzenia obcego w znaczeniu podstawowym, rzadko zdarzają się neosemantyzmy, brak jest metafor leksykalnych; autorzy unikają użyć tzw. modnych; w sytuacji, kiedy jest możliwe użycie polskiego słowa, nie próbują wprowadzać słowa pochodzenia obcego;
- zapożyczenia podawane są w formach podstawowych, jeśli stanowią część listy słownictwa. Jeśli są użyte w tekście, mogą nie zostać rozpoznane, np. w *biurze*, *zbankrutować* (Małolepsza, Szymkiewicz: 2010: 155–156);
- w przeważającej liczbie zapożyczenia z francuskiego i włoskiego to rzeczowniki; niewielką liczbę reprezentują przymiotniki, czasowniki są w całkowitej mniejszości; inne zapożyczone części mowy nie występują;
- nie ma praktycznie żadnych słów, w których używa się przedrostków pochodzenia romańskiego typu *des-*, *ekstra-*, *kilo-*, *kontr-*.
- nie występują kalki z francuskiego i włoskiego.
- większość słów użytych w podręcznikach ma charakter międzynarodowy, co pozwala lepiej je przyswoić różnym grupom narodowościowym.

***

Poniżej przedstawiono kompletne listy słownictwa pochodzenia romańskiego użytego w opisywanych słownikach oraz podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego.

Słownictwo pochodzenia romańskiego w *Podstawowym słowniku języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej* Haliny Zgótkowej

Galicyzmy

abonament, adres, afera, afisz, akredytować, aleja, ambasada, ambasador, an-gażować (się), ankieta, apel, artysta, artystyczny, atak, awans, awantura, bagaż, bal, balkon, banalny, bandaż, bariera, basen, bateria, beret, bilet, biuro, biżuteria, blondyn, bluzka, bomba, branża, brunet, bufet, bukiet, but, butelka, dama, denty-sta, departament, depesza, deser, dewizy, drogeria, dyskoteka, dystans, dywizja, dyżur, ekipa, ekran, esej, etap, etat, etykieta, festiwal, forsa, fotel, fryzjer, fryzura, gabinet, garaż, garnitur, grupa, grypa, hotel, interesować się, inżynier, jury, ka-baret, kabina, kadra, kamizelka, kampania, kanapa, karabin, kariera, karnawał,

karton, karuzela, kiosk, klosz, kolekcjoner, komplet, kompot, kontrola, kostium, kotlet, krawat, kulisa, kuzyn, magazyn, magnetofon, majonez, makijaż, margaryna, marsz, maszerować, medal, mina, mundur, notes, pakiet, parlament, parter, pasażer, paszport, pejzaż, perfumy, peron, pieprz, pikantny, pistolet, polisa, polonez, portfel, portmonetka, portret, premiera, pretekst, pretensja, prezent, rasa, realizacja, rejon, remont, renta, reportaż, reprodukcja, resort, restauracja, rewanż, romans, sala, salon, seans, sensacja, sentymentalny, serweta, serwis, sezon, solidarny, sos, specjalizować się, spektakl, sylwetka, szampan, szansa, szatyn, szef, teren, tona, trans, turniej, turysta, wagon, walizka, wiza, wizyta, żakiet.

Italianizmy

alarm, autostrada, banda, bank, bankiet, bas, brawo, czekolada, fortepian, fraszka, impreza, kalafior, kampania, kapral, kapusta, karnawał, karton, kaseta, kasjer, kawaler, kołdra, konto, koperta, lustro, makaron, medal, musztarda, pantofel, parasol, pasta, pianino, plaża, poczta, polisa, pomarańcza, pomidor, porcelana, ryzyko, salon, sałata, skarpetka, talia, tempo, wazon.

Słownictwo pochodzenia romańskiego w *Ilustrowanym słowniku podstawowym języka polskiego* Zofii Kurzowej

Galicyzmy

adres, afisz, aleja, ambasador, angażować się, ankieta, apel, bagaż, bal, balkon, bandaż, bank, basen, bateria, beret, beton, bilet, biuro, blondyn/ka, bluzka, bomba, branża, brązowy, brunet/ka, bufet, bukiet, but, butelka, dama, dentysta, departament, depesza, deser, dewizy, drogeria, dywizja, dyżur, etap, etat, festiwal, forsa, fotel, fryzjer, gabinet, garaż, garnitur, grupa, grypa, hotel, interesować, inżynier, kabaret, kabina, kadra, kakao, kalafior, kampania, kanapa, kariera, karnawał, karton, karuzela, kaseta, kasjer, kolacja, kolekcjoner, komitet, komplement, komunalny, konferencja, kontrola, kostium, kotlet, krawat, krem, kulisy, kuzyn, majonez, makijaż, margaryna, marsz, moda, mundur, neon, nonsens, pantofel, parter, pasażer, paszport, pawilon, pejzaż, perfumy, peron, pistolet, plaża, polonez, premier, premiera, prezent, realizować, referat, reforma, reformy, rejon, remont, renta, repertuar, reportaż, republika, resort, rezultat, reżyser, reżyseria, romans, romantyzm, sałata, sałatka, seans, serweta, serwis, sezon, solidarny, solidarność, sos, specjalizować się, spektakl, styl, sylwetka, szansa, szef, szosa, szyk, tabletki, tona, totalny, trasa, turysta, turystyka, turystyczny, wagon, walizka, wiza, wizyta, żakiet.

Italianizmy

alarm, autostrada, banda, barok, bas, firma, gazeta, impreza, kapral, kasa, kołdra, koperta, lustro, makaron, musztarda, parasol, pasta, poczta, pomarańcza, pomidor, sufit, taryfa, tempo, trema.

Lista galicyzmów i italianizmów z publikacji A1 – Elementarny poziom zaawansowania w języku polskim jako obcym, opracowanie autorstwa Waldemara Martyniuka

Galicyzmy

adres, ambasada, bagaż, balkon, bilans, bilet, biletowy, biurko, biuro, blondyn, blondynka, brunet, brunetka, but, butelka, certyfikat, deficyt, dentysta, deser, dyplom, dyrekcja, dyskusja, emigracja, emigrant, fantastyczny, fatalnie, frakcja, frytki, garaż, gaz, gazeta, gram, grypa, higiena, hotel, imigracja, imigrant, infekcja, inflacja, interesować się, interesujący, kiosk, kilo, klimat, koalicja, komplement, konkurencja, konsul, kontakt, kontrola, koperta, krytyka, lampa, makaron, metro, minister, nonsens, normalny, okulista, omelet, opozycja, park, partia, paszport, pensjonat, personel, plaża, pracować, prasa, premier, prezydent, problem, proces, produkcja, prognoza, program, propaganda, propozycja, radio, reakcja, reforma, reklama, remont, restauracja, rewolucja, rutyna, sezon, socjalny, stacja, stereotyp, sympatia, sympatyczny, system, szampan, szef, taras, teren, terroryzm, toaleta, turystyczny, walizka.

Italianizmy

bank, brawo, ekspres, firma, opera, poczta, pomidor.

Słownictwo pochodzenia romańskiego w podręczniku Cześć, jak się masz Władysława Miodunki

Galicyzmy

bilet, bulion, butelka, dyskoteka, grupa, frytka, inteligentny, interesować się, interesujący, konserwa, paszport, restauracja, romans.

Italianizmy

gazeta, impreza, pomidor.

Słownictwo pochodzenia romańskiego w podręczniku Hurra!!! Po polsku 1 Małgorzaty Małolepszej i Anety Szymkiewicz

Galicyzmy

adres, abonament, apartament, ambasada, artysta, bagaż, balkon, basen, bezszamel, bilet, biuro, biurko, bluzka, bukiet, budżet, but, butelka, czekolada, dentysta, dekorować, deser, dyskoteka, dystans, elegancki, esej, felieton, fotel, frytki, galeria, gabinet, garnitur, garaż, grillować, grupa, fryzjerka, hotel, inżynier, interesować się, kariera, karton, kiosk, kontrastowy, kombinezon, kompletny, kupon, kupon, kreatywny, kotlet, kontrolować, kuszетка, kuzyn, makaron, materac, medal, moda, modernizacja, migrena, lustro, oliwka, paszport, pensjonat, plaża, prezent, promocja, rabat, restauracja, rezultat, rezygnować, reżyser, randka, raport, realizować, remontować, romansować, rywalizować, sala, salon, sałata,

sezon, sfrustrowany, specjalizować się, spektakl, styl, szansa, szofer, szef, toaleta, turysta, wizytówka, vinegret, żakiet.

Italianizmy

autostrada, bank, bankrutować, firma, gazeta, impreza, kapusta, konto, parasol, pizza, pomidor, pomarańczowy, prasa, sufit.

Słownictwo pochodzenia romańskiego w podręczniku *Miło mi panią poznać* Aleksandry Achtelek i Barbary Serafin

Galicyzmy

adres, apartament, apaszka, balon, basen, bilet, biurko, bluzka, butelka, buty, defilada, delegacja, dentysta, deser, dyskoteka, ekran, fryzjerka, fotel, frytka, gabinet, grypa, hotel, interesować się, jogurt, kanapa, kantor, kiosk, krem, lustro, makijaż, moda, modny, notes, peron, prezent, priorytet, realizować, recepcja, restauracja, reżyser, szampan, tabletki, taboret, toaleta, trasa, wagon, walizka, żakiet.

Italianizmy

bank, czekolada, gazeta, kapusta, koperta, opera, parasol, pizza, poczta, pomidor, skarpetka.

Bibliografia

- Achtelek A., Serafin B., 2013, *Miło mi panią poznać*, Katowice.
- Bajerowa I., 2005, *Zarys historii języka polskiego 1939–2000*, Warszawa.
- Damborski J., 1974, *Wyrazy obce w języku polskim*, „Poradnik Językowy”, z. 7, s. 341–355.
- Długosz-Kurczabowa K., 2008, *Wielki słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa.
- Dubisz S. red., 2003, *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. I–IV, Warszawa.
- ESOKJ, 2003 – *Europejski System Opisu Kształcenia Językowego, uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa.
- Garncarek P., 2006, *Przestrzeń kulturowa w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Warszawa.
- Grzegorzczkowska R., 1979, *Zarys słowotwórstwa polskiego*, Warszawa.
- Klemensiewicz Z., 1999, *Historia języka polskiego*, Warszawa.
- Kurzowa Z., 2005, *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*, Kraków.
- Maćkiewicz J., 1992, *Wyrazy międzynarodowe a kształtowanie się europejskiej ligi słownikowej*, „Język a Kultura”, t. 7: *Kontakty języka polskiego z innymi językami na tle kontaktów kulturowych*, red. J. Maćkiewicz, J. Siatkowski, Wrocław, s. 145–153.
- Maćkiewicz J., 2001, *Wyrazy międzynarodowe we współczesnym języku polskim*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin, s. 555–562.
- Małolepsza M., Szymkiewicz A., 2010, *Hurra!!! Po polsku 1*, Kraków.
- Martyniuk W., 2004, *A1 – Elementarny poziom zaawansowania w języku polskim jako obcym*, Kraków.
- Miodunka W., 2005, *Cześć, jak się masz*, Kraków.

- Porayski-Pomsta J., 2006, *Słownictwo pochodzenia obcego w Uniwersalnym słowniku języka polskiego pod redakcją Stanisława Dubisza*, „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 58–69.
- Porayski-Pomsta J., 2007, *Zapożyczenia leksykalne z języka francuskiego we współczesnej polszczyźnie. Charakterystyka strukturalno-semantyczna*, „Poradnik Językowy”, z. 5, s. 55–65.
- Walczak B., 2008, *Zarys dziejów języka polskiego*, Wrocław.
- Waszakowa K., 2005, *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Warszawa.
- Witaszek-Samborska M., 1993, *Zapożyczenia z różnych języków we współczesnej polszczyźnie*, Poznań.
- Zgółkowa H., 2008, *Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej*, Poznań.

Borrowings from Romance languages and their presence in educational materials for teaching and learning Polish as a foreign language

Abstract

The article presents borrowings adopted from Romance languages which can be found in educational aids for teaching Polish as a foreign language. The text focuses on the percentage share of borrowings in dictionaries and beginners' course books. It also concentrates on lists of words and topics in which those borrowings occur. The author emphasises the fact that in course books for teaching and learning Polish as a foreign language there are actually only proper loanwords while non assimilated and calques are missing. Besides neither metaphors nor foreign prefixes are not represented.